

BUDGET 2024

4. Udvikling i udgifter og aktivitet på det somatiske og psykiatriske område

*Budgettemadag, Regional Udvikling og Speciaalsektoren d. 17. august 2023
Budgetkonference, Sundhedsområdet og anlæg d. 29. – 30. august 2023*

REGION NORDJYLLAND
– i gode hænder

NOTAT

Udvikling i hospitalernes udgifter og aktivitet

Baggrund og opsamling

I forbindelse med de seneste års budgetproces, er der udarbejdet et notat omkring udgiftsudviklingen på de somatiske hospitaler og i psykiatrien. I nedenstående er notatet opdateret, så udviklingen vises fra 2013 til 2022. Det skal bemærkes, at der kan være mindre afvigelser imellem sidste års tal, som skyldes opdaterede pris- og lønfremskrivninger.

Opgørelsen af udgiftsniveauet i 2022 er, ligesom det var gældende for 2020 og 2021, påvirket af COVID-19-pandemien og både de ekstraomkostninger og udgiftsreduktioner, som denne har medført. Der er ikke korrigeret herfor i opgørelsen (det vurderes ikke at være muligt), som viser de "rå" regnskabstal. Ved læsning af notatet er det derfor vigtigt at være opmærksom på, at udgifterne fra 2020 til 2022 ikke viser et billede der er sammenligneligt med de tidligere års udgiftsudvikling.

Notatet viser at,

- på de somatiske hospitaler er personaleudgifterne steget med 446 mio. kr. fra 2013 til 2022 – svarende til en stigning på 9,1 %.
 - fra 2019 til 2022 er personaleudgifterne steget med 504 mio. kr.
- på de somatiske hospitaler er patientudgifter/indtægter steget med 330 mio. kr. fra 2013 til 2022 - svarende til en stigning 15,6 %.
- på de somatiske hospitaler er personaleudgifterne faldet fra at udgøre ca. 65,4 % til 64,2 % af hospitalernes samlede forbrug
- i psykiatrien er personaleudgifterne steget med 121 mio. kr. fra 2013 til 2022 – svarende til en vækst på 19,1 %
- i psykiatrien udgjorde personaleudgifter i 2022 ca. 89,1 % af deres samlede udgifter mod ca. 85,3 % i 2013

Udgifter på somatiske hospitaler og i psykiatrien

De somatiske hospitaler og psykiatrien er de "løntunge" områder inden for sundhedsområdet og udgjorde i regnskab 2022 mere end 9 mia. kr. Sundhedsområdet består yderligere af bl.a. det præhospitale område, praksissektoren, IT og det øvrige fællesområde. Notatet er imidlertid afgrænset til de områder, som hospitalerne er budgetansvarlige for.

Nedenfor ses der derfor nærmere på, hvordan midlerne på de somatiske hospitaler og i psykiatrien er anvendt fordelt på udgiftsgrupperinger. Der skal tages det forbehold, at al afregning i form af samhandelsudgifter i denne opstilling fuldt ud er indregnet i hospitalernes regnskaber i alle år, hvilket ikke reelt har været gældende. Fra 2020 er udgifter til dele af til patientbefordringen desuden flyttet til Den Præhospitale Virksomhed, hvilket også er korrigeret i opgørelsen, af hensyn til et mere sammenligneligt billede af udviklingen. Derfor kan tallene ikke umiddelbart genfindes i regnskabsbøgerne for de respektive år.

Tabel 1: Udvikling i udgifter på de somatiske hospitaler og psykiatrien fordelt på grupperinger i 2013-2022 (mio. kr., PL2023)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Dif. (%) 2013-2022
Somatik¹											
Personaleudgifter/indt.	4.916	4.881	4.827	4.782	4.849	4.868	4.858	4.926	5.106	5.362	9,07%
Patientudgifter/indtægter	2.121	2.257	2.161	2.216	2.302	2.340	2.343	2.329	2.377	2.451	15,58%
Bygninger og arealer	185	175	189	171	173	165	178	184	171	187	1,05%
IT, apparatur og inventar	173	170	171	176	164	164	164	224	213	218	26,15%
Drift og service	121	118	143	129	120	114	100	135	139	130	6,91%
Somatik udgifter, total	7.516	7.601	7.490	7.474	7.606	7.650	7.643	7.797	8.005	8.348	11,07%
<i>Somatik budget, total</i>	<i>7.441</i>	<i>7.487</i>	<i>7.441</i>	<i>7.427</i>	<i>7.493</i>	<i>7.489</i>	<i>7.539</i>	<i>7.820</i>	<i>8.023</i>	<i>8.286</i>	<i>11,36%</i>
Psykiatri											
Personaleudgifter/indt.	635	654	645	674	681	680	718	714	734	756	19,07%
Patientudgifter/indtægter ²	38	39	35	41	38	35	12	20	30	31	-16,12%
Bygninger og arealer	32	25	33	30	25	27	26	31	26	26	-18,98%
IT, apparatur og inventar	13	9	12	14	10	12	10	23	11	8	-37,58%
Drift og service	27	26	26	27	27	27	29	31	26	27	-0,90%
Psykiatri udgifter, total	745	752	751	785	782	782	796	819	827	849	13,94%
<i>Psykiatri budget, total</i>	<i>748</i>	<i>756</i>	<i>782</i>	<i>786</i>	<i>787</i>	<i>784</i>	<i>799</i>	<i>823</i>	<i>827</i>	<i>849</i>	<i>13,52%</i>

¹ Der er i 2021 og 2022 afholdt (og budgetteret med) udgifter vedrørende ibrugtagelsen af NAU, som beløber sig til henholdsvis 31,2 og 29,2 mio. kr.

² Psykiatrien har siden ultimo 2018 haft indtægter fra kommunerne til driften af de særlige pladser. Indtægten har fra 2019 og frem været henholdsvis ca. 25, 22, 17 og 17 mio. kr.

Ovenstående tabel viser udviklingen i udgifter i somatikken og psykiatrien fra 2013-2022 (PL2023) fordelt på grupperinger. Det er personaleudgifter/-indtægter samt patientudgifter/-indtægter, der udgør de væsentligste udgifter på de somatiske hospitaler og i psykiatrien, idet de udgør ca. 93 % af de samlede udgifter. Personaleudgifter/indtægter indeholder diverse udgifter forbundet med personale, herunder også bl.a. udgifter til vikarer, professorater, personalebefordring og kursusudgifter. Patientudgifter/indtægter dækker bl.a. over medicin, lægelige artikler/implantater, samhandelsområdet og patientbefordring. De øvrige tre områder, bygninger og arealer, IT, apparatur og inventar samt drift og service udgør ca. 7 %.

Overordnet ses det, at udgifterne på de somatiske hospitaler er steget med ca. 11,1 % fra 2013 til 2022 – i alt en stigning på ca. 832 mio.kr. Hertil skal dog bemærkes, at stigningen fra 2019 til 2022 alene kan opgøres til 705 mio. kr. og skal ses i relation til COVID-19.

Fra 2013 til 2022 er psykiatrien vokset med ca. 104 mio. kr., svarende til ca. 13,9 %.

Det skal understreges, at der kun er set på udviklingen i perioden, og ikke er sammenlignet eller analyseret på, hvilket udgangspunkt den beskrevne udvikling tager afsæt i. Der er således ikke justeret for eksempelvis opgaveomlægninger eller statslige initiativer.

Tabel 1 viser desuden, at der har været en stigning i udgifterne til personaleudgifter/indtægter på de somatiske hospitaler på 9,07 %. Udviklingen på personaleudgifter/indtægter i somatikken var nedadgående fra 2013 til 2016. I 2017 og igen i 2018 var der stigninger, hvorimod udviklingen fra 2018 til 2019 viste et mindre fald. Samlet set kan hele stigningen for perioden fra 2013 og frem isoleres til at have fundet sted efter 2019. Stigningen fra 2019 til 2022 er således på 504 mio. kr. og skyldes forventeligt, til dels, COVID-19-epidemien.

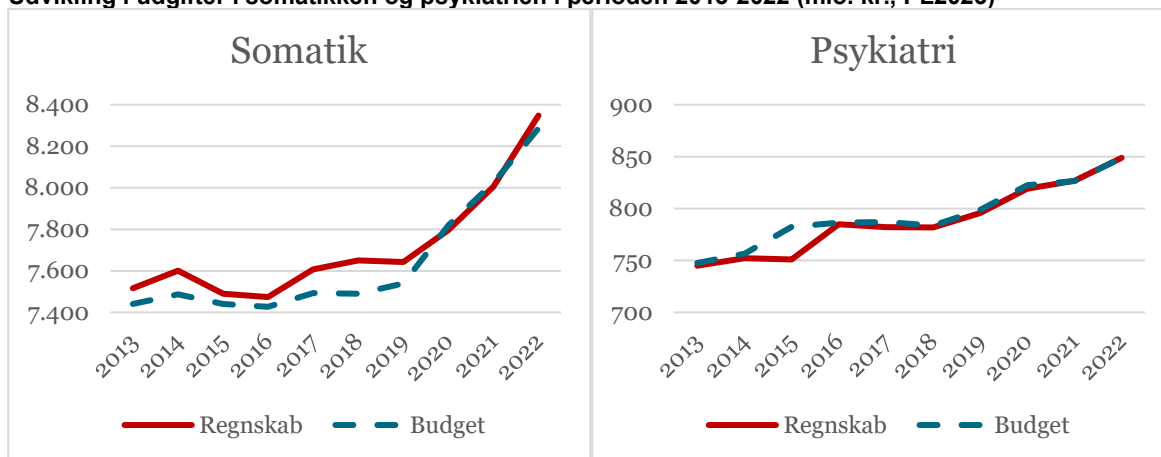
Desuden ses det, at det somatiske område har oplevet en stigning på 330 mio. kr. i patientudgifter/indtægter fra 2013 til 2022. Udgifterne til patientudgifter/indtægter på de somatiske hospitaler har – med undtagelse af de seneste års udvikling i udgifter til personaleudgifter/indtægter – været det område, som er steget mest beløbsmæssigt.

Udviklingen er således gået i en retning, hvor personaleudgifter/indtægter på de somatiske hospitaler fylder en mindre del af det samlede forbrug – fra ca. 65,4 % i 2013 til 64,2 % i 2022.

I psykiatrien viser fordelingen på udgiftsområderne, at udgiftsudviklingen skal findes på personaleudgifter/indtægter. I psykiatrien udgør personaleudgifterne/indtægterne imidlertid også 89,1 % af de samlede udgifter i 2022.

Tabel 1 viser desuden budgetudviklingen på de somatiske hospitaler og i psykiatrien og dermed også regnskab i forhold til budget. Dette er også illustreret i nedenstående to grafer.

Udvikling i udgifter i somatikken og psykiatrien i perioden 2013-2022 (mio. kr., PL2023)

Som beskrevet, så har udviklingen i patientudgifter/indtægter generelt udfordret de somatiske hospitaler udgiftsmæssigt. I Tabel 2 er derfor foretaget en opsplitning af gruppen, som viser udviklingen særskilt for medicin og lægelige artikler/implantater. Som det fremgår, så er alene udgifterne til medicin steget med 257 mio. kr. fra 2013 til 2022 og tilsvarende er udgifterne til lægelige artikler/implantater steget med 120 mio. kr.

Tabel 2: Udviklingen i patientudgifter/indtægter i somatikken (mio. kr., PL2023)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Difference 2013-2022
Somatik, opdeling af dele af patientudgifter/indtægter											
Medicin ³	559	641	646	676	735	795	800	850	845	815	257
Lægelige artikler/implantater	538	541	543	567	580	598	610	648	681	658	120
Samhandel ⁴	1.024	1.075	701	674	694	725	748	642	660	792	-46
Øvrige			270	299	293	221	186	190	191	186	
Patientudgifter/indtægter, total	2.121	2.257	2.161	2.216	2.302	2.340	2.343	2.329	2.377	2.451	330

Decentraliseringen af samhandelsbudgettet udfordrer en præcis og sammenlignelig opgørelse over tid, hvorfor samhandel ikke er opgjort særskilt i 2013 og 2014. Det kan dog konstateres, at den primære forklaring på det høje niveau af øvrige udgifter i 2014 (som også påvirker det samlede forbrug i 2014) skal forklares med særligt høje udgifter på samhandelsområdet i dette år. Desuden ses det af tabellen, at udgifterne til samhandel i 2020 og 2021 har ligget lavt i sammenligning med de øvrige år. Dette forventes delvist at skyldes COVID-19, men også udsving i reguleringer af afregning af tidligere år. I 2022 ses en markant stigning i udgiftsniveauet til samhandel, hvilket i høj grad skyldes den høje anvendelse af kapacitet på privathospitalerne.

³ Medicin er opgjort som i Tabel 1, hvilket betyder, at medicin til patienter i eget hjem og udleveret medicin som del af behandlingen i andre regioner ikke er indeholdt er i opgørelsen. Udgifterne er fremskrevet med den generelle prisudvikling.

⁴ Samhandel er opgjort som udgifterne på de somatiske hospitaler og fællesområdet. Under fællesområdet vil der være en mindre andel af udgifterne som vedrører psykiatrien.

Udvikling i aktiviteten

Grundet overgangen til NordEPJ i 2022 er det endnu ikke muligt at lave en tidsserie af tal, som sammenligneligt kan vise aktivitetsudviklingen på tværs af PAS og NordEPJ. I Tabel 3 er derfor i stedet opgjort en række nøgletal for aktivitetsudviklingen fra 2013 til 2021. De grundlæggende bevægelser i perioden, forventes at være gældende for 2022.

Udover et stigende aktivitetsniveau – til trods for aktivitetsnedgangen i 2020 og 2021 grundet COVID-19 - så viser tabellen, at der er sket en omlægning fra stationær mod ambulante behandling.

Det skal bemærkes, at tabellen ikke baseret på den nye LPR3-definition af udskrivinger, sengedage og ambulante besøg, som der er anvendt i regnskabet for 2021. Tallene er derfor ikke sammenlignelige hermed, men er opgjort efter den hidtidige definition med henblik på at kunne vise en fuld tidsserie.

Desuden skal det bemærkes, at virtuelle besøg ikke er opgjort for somatikken og at stigningen heri ikke fremgår af tabellen. I opgørelsen af ydelser uden besøg i psykiatrien er indeholdt de virtuelle besøg.

Tabel 3: Aktivitetsudvikling på de nordjyske hospitaler

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Dif. (%) 2013-2021
Somatik										
Udskrivinger	117.68	116.28	115.93	113.91	112.64	110.84	109.41	108.29	109.64	-7%
Sengedage	423.34	406.03	392.50	378.78	371.24	366.14	352.79	339.81	350.19	-17%
Operationer	101.42	105.56	110.77	116.22	118.33	118.37	123.11	116.42	116.88	15%
Ambulante besøg	841.61	876.40	908.54	934.26	972.19	986.49	997.55	934.96	951.64	13%
Psykiatri										
Udskrivinger	3.118	3.587	3.306	3.390	3.480	3.711	3.998	3.716	3.538	13%
Sengedage	83.491	89.330	86.386	83.247	83.125	81.539	84.095	74.736	82.072	-2%
Ambulante besøg	87.959	98.296	99.425	103.69	109.03	110.58	114.48	91.630	98.343	12%
Ydelser uden besøg	29.431	32.775	31.307	32.447	34.064	34.536	34.067	60.147	53.880	83%